

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-199/24 - 1

Kohtuasi C-199/24

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

13. märts 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Attunda Tingsrätt (Attunda esimese astme kohus, Rootsi)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

1. märts 2024

Hageja:

ND

Kostja:

Garrapatica AB

ATTUNDA TINGSRÄTT [...] (ATTUNDA ESIMESSE ASTME KOHUS, ROOTSI) [...]

POOLED

Hageja

ND

Kostja

Garrapatica AB, [...] Stockholm

[...]

ESE

Kahjuhüvitis [muu hulgas]; kas taotleda eelotsust Euroopa Liidu Kohtult

[...]

Tingsrätt (esimese astme kohus)

MÄÄRAB

1 Tingsrätt taotleb Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 alusel eelotsust Euroopa Kohtult. [...]

2 Tingsrätt peatab menetluse, kuni Euroopa Kohtult on saadud eelotsus.

[...]

EELOTSUSETAOTLUS

Vaidlus

Garrapatica AB haldab andmebaasi Lexbase ja avaldab selles kriminaalmenetluses osalenud isikute isikuandmeid. Myndigheten för press, radio och tv (Rootsi ajakirjandus- ja ringhäälinguamet) [nüüd Mediemyndigheten (Rootsi meediaamet)] andis Lexbasele välja nn *utgivningsbevis*'i (konstitutsioonilist kaitset andev tõend selle kohta, et avaldamiseks ei ole õiguslikke takistusi; edaspidi „avaldamisluba“). ND mõisteti 17. jaanuaril 2011 süüdi kuriteos ja asjassepuutuv süüdimõistev kohtuotsus oli Lexbases saadaval kuni veebruarini 2024. See süüdimõistev otsus on avalikust karistusregistrist kustutatud.

Vaieldakse selle üle, kas Garrapatica AB on kohustatud maksma kahjuhüvitist Euroopa Liidu isikuandmete kaitse üldmääruse [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1] ja muude isikuandmete töötlemist käsitlevate õigusaktide rikkumise eest. ND on väitnud, et nimetatud äriühingult tuleb mõista välja 300 000 Rootsi krooni suurune kahjuhüvitis koos intressiga. Garrapatica AB vaidleb sellele väitele vastu, märkides, et isikuandmete kaitse üldmäärus ei ole kohaldatav, sest Lexbase suhtes kehtib avaldamisluba. Nimetatud äriühing on siiski tunnistanud, et ta keeldus kustutamast ND taotlusel tema isikuandmeid enne, kui need ettevõttesisese korralise andmepuhastuse käigus kustutati. Garrapatica AB on nõustunud, et iseenesest on mõistlik maksta 20 000 Rootsi krooni suurune kahjuhüvitis.

Õiguslik raamistik

Yttrandefrihetsgrundlagen ja dataskyddslagen

Konstitutsiooniline seadus (1991:1469) sõnavabaduse kohta (yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1469); edaspidi „sõnavabaduse seadus“) on Rootsis üks nn konstitutsioonilistest mediaseadustest (*mediegrundlagar*) ning sisaldab sätteid muu hulgas raadio- ja teleaadete ning teatavate veebisaitide konstitutsioonilise kaitse kohta. Eesmärk on tagada selles aspektis sõnavabadus. Sõnavabaduse seaduse 1. peatüki § 4 kohaselt kohaldatakse teatavat liiki andmebaasidele programmide edastamist käsitlevaid konstitutsioonilisi sätteid, kui asjaomase tegevuse kohta on antud avaldamisluba. Käesoleval juhul on antud Lexbasele avaldamisluba, mis tähendab, et kõnealune andmebaas on konstitutsioonilise kaitse all.

Vastavalt seaduse (2018:218), millega kehtestatakse Euroopa Liidu isikuandmete kaitse üldmäärust täiendavad sätted (lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning ehk dataskyddslagen; edaspidi „andmekaitseseadus“), 1. peatüki § 7 esimesele lõigule ei ole isikuandmete kaitse üldmäärus kohaldatav, kui see oleks vastuolus konstitutsioonilise ajakirjandusvabaduse määrusega (tryckfrihetsförordningen; edaspidi „ajakirjandusvabaduse määrus“) või sõnavabaduse seadusega. Eespool nimetatud sätte teise lõigu kohaselt ei ole teatavad isikuandmete kaitse üldmääruse artiklid kohaldatavad isikuandmete töötlemisele, muu hulgas kui seda tehakse ajakirjanduslikul eesmärgil.

Sõnavabaduse seaduse 1. peatüki §-st 14 tulenevalt ei tohi ükski avalik-õiguslik asutus muidu kui ainult selle seaduse kohaselt võtta meetmeid isiku vastu, kes on kuritarvitanud sõnavabadust või aidanud kaasa selle kuritarvitamisele programmis, ega võtta niisugusel põhjusel meetmeid selle programmi vastu. Samuti tuleneb selle seaduse 1. peatüki §-st 11, et avalik-õiguslik asutus ei tohi keelata ega takistada programmi edastamist, avaldamist või levitamist üldsusele selle programmi sisu tõttu, kui nimetatud seadus seda ei võimalda.

Kahjuhüvitis sõnavabaduse kuritarvitamise eest, kui see tuleneb programmi sisust, võib sõnavabaduse seaduse 9. peatüki § 1 kohaselt põhineda vaid sellel, et nõude esemeks olevas programmis esineb õigusrikkumisi sõnavabaduse vastu. Isiku kriminaalsele või laiduväärt eluviisile viitamine või muul viisil niisuguse teabe andmine, mis võib põhjustada selle isiku suhtes teiste isikute lugupidamatust, kujutab endast au teotamist, mis on kuritegu ja sõnavabaduse rikkumine sõnavabaduse seaduse 5. peatüki § 1 ning ajakirjandusvabaduse määruse (1949:105) 7. peatüki § 3 tähenduses. Siiski ei ole see karistatav, kui sellekohase teabe andmine oli asjaolusid arvesse võttes põhjendatav ja kui teavet andnud isik saab tõendada, et teave vastas tõe või tal oli põhjust mõistlikult arvata, et see vastas tõe.

Isikuandmete kaitse üldmäärus

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 10 kohaselt töödeldakse süüteoasjades süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmeid artikli 6 lõike 1 kohaselt ainult ametiasutuse järelevalve all või siis, kui töötlemine on lubatud liidu või liikmesriigi õigusega, milles on sätestatud asjakohased kaitsemeetmed andmesubjektide õiguste ja vabaduste kaitseks. Süüteoasjades süüdimõistvate kohtuotsuste terviklikku registrit peetakse ainult ametiasutuse järelevalve all.

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 17 kohaselt on andmesubjektil õigus nõuda, et vastutav töötleja kustutaks põhjendamatu viivitusega teda puudutavad isikuandmed muu hulgas juhul, kui neid isikuandmeid ei ole enam vaja sellel eesmärgil, millega seoses need on kogutud või muul viisil töödeldud.

Igal isikul, kes on kandnud isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumise tagajärjel materiaalset või mittemateriaalset kahju, on selle määruse artikli 82 kohaselt õigus saada vastutavalt töötlejalt või volitatud töötlejalt hüvitist tekitatud kahju eest.

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 85 lõikest 1 tulenevalt peavad liikmesriigid ühitama õigusaktiga selle määruse kohase õiguse isikuandmete kaitsele ning sõna- ja teabevabaduse õiguse, muu hulgas seoses isikuandmete töötlemisega ajakirjanduslikel eesmärkidel ning akadeemilise, kunstilise või kirjandusliku eneseväljenduse tarbeks. Põhjenduses 153 on märgitud, et liikmesriikide õiguses tuleb viia omavahel vastavusse eeskirjad, mis reguleerivad sõna- ja teabevabadust, sealhulgas ajakirjanduslikku, akadeemilist, kunstilist või kirjanduslikku eneseväljendust, ja selle määruse kohane õigus isikuandmete kaitsele. Samuti tuleneb sellest põhjendusest, et liikmesriigid peavad vastu võtma seadusandlikud meetmed, millega kehtestatakse vabastused ja erandid, mida on vaja nimetatud põhiõiguste tasakaalustamiseks.

Seoses isikuandmete töötlemisega ajakirjanduslikel eesmärkidel ning akadeemilise, kunstilise või kirjandusliku eneseväljenduse tarbeks peavad liikmesriigid isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 85 lõike 2 kohaselt nägema ette vabastusi või erandeid teatavatest selle määruse peatükkidest, kui seda on vaja, et ühitada õigus isikuandmete kaitsele sõna- ja teabevabadusega.

Vajadus taotleda eelotsust

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 kohaselt võib liikmesriigi kohus taotleda Euroopa Liidu Kohtult eelotsust. Eelotsuse taotlemise võimalus eeldab, et on tekkinud kohtuasja seisukohast oluline liidu õiguse tõlgendamise küsimus ja et selle küsimuse lahendamiseks on vaja selgitust.

Käesolev kohtuasi puudutab sõna- ja teabevabaduse ning isikuandmete kaitse õiguse vahelist suhet. Isikuandmete kaitse üldmäärus annab liikmesriikidele selles aspektis teatava seadusandliku kaalutusõiguse. Rootsi õigusnormide kohaselt ei ole isikuandmete kaitse üldmäärus kohaldatav ja õigus isikuandmete kaitsele on

sätetatud sõnavabaduse seaduses ja ajakirjandusvabaduse määruises. Sõnavabaduse seaduse 1. peatüki § 20 sätted, mis käsitlevad isikuandmete töötlemist, ei ole seetõttu kohaldatavad niisugustele isikuandmetele, mis on käesolevas asjas vaidluse all. Õigus isikuandmete kaitsele seoses selliste isikuandmete levitamisega, nagu on käesolevas asjas vaidluse all, on tagatud üksnes kriminaalvastutusega au teotamise eest ning võimalusega nõuda au teotamise eest kahjuhüvitist.

Sõnavabaduse ja isikuandmete kaitse õiguse vahelise tasakaalu kohta on Euroopa Kohus andmekaitse direktiivi (Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 1995, L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 95/46)) tõlgendades otsustanud, et õiget tasakaalu nende õiguste ja huvide vahel tuleb hinnata selle direktiivi alusel rakendatud riigisiseste õigusaktide kohaldamisel. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on tõlgendada riigisiseseid õigusnorme kooskõlas direktiiviga ja tagada, et tõlgendus ei oleks vastuolus [liidu] õiguskorraga kaitstud põhiõigustega ega muude [liidu] õiguse üldpõhimõtetega, nagu eelkõige proportsionaalsuse põhimõte (vt Euroopa Kohtu otsus Bodil Lindqvist[,] C-101/01[, punkt 87])[.]

Tingsrätti (esimese astme kohus) arvates leidub tõlgendamisruumi küsimuses, millises ulatuses ja millisel eesmärgil lubab isikuandmete kaitse üldmäärus liikmesriikidel võtta seadusandlikke meetmeid seoses isikuandmete töötlemisega ja nõuetega, mis on üldmääruses sätestatud selle määruse rakendamiseks kehtestatavate riigisiseste õigusaktide kohta. Kuna liidu õigus on liikmesriikide õigusaktide suhtes esimuslik, on selle kohtasja lahendamiseks vaja sellekohast selgitust.

Isikuandmete kaitse üldmäärus lubab sõnaselgelt liikmesriikidel ette näha vabastusi ja erandeid isikuandmete töötlemisel, mida tehakse muu hulgas ajakirjanduslikel eesmärkidel. Isikuandmete kaitse üldmääruses ei ole määratletud, mis on ajakirjanduslikud eesmärgid. Euroopa Kohus on märkinud, et seda mõistet tuleb tõlgendada laialt ja ajakirjanduslikuks tuleb kvalifitseerida tegevus, mille eesmärk on teabe, arvamuste ja mõtete avalikustamine, olenemata edastamise vahendist (vt Euroopa Kohtu otsus Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy[,] C-73/07[, punkt 61]). Samuti otsustas Euroopa Kohus, et sama kehtib ka andmete kohta, mis on liikmesriigi õigusnormide kohaselt pärit avalikest dokumentidest. Ei ole aga selgitatud, kas teabe, arvamuste või ideede levitamine üldsusele eeldab ka üldsusele kättesaadavaks tehtava materjali mingis vormis redigeerimist või töötlemist.

Tingsrätti (esimese astme kohus) arvates ei ole selge, kuidas isikuandmete kaitse üldmäärust selles aspektis tõlgendada. Seepärast on põhjust taotleda Euroopa Kohtult eelotsust.

Eelotsusetaotlus

Tingsrätt (esimese astme kohus) taotleb Euroopa Liidu Kohtult eelotsust järgmistes küsimustes.

1. Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 85 lõige 1 võimaldab liikmesriikidel võtta seadusandlikke meetmeid – lisaks nendele, mida nad peavad võtma selle määruse artikli 85 lõike 2 kohaselt – seoses isikuandmete töötlemisega muudel kui ajakirjanduslikel eesmärkidel või akadeemilise, kunstilise või kirjandusliku eneseväljenduse tarbeks?
2. Kui vastus eelmisele küsimusele on jaatav: Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 85 lõige 1 võimaldab ühitada selle määruse kohase õiguse isikuandmete kaitsele sõna- ja teabevabadusega nii, et ainsa õiguskaitsevahendina saab isik, kelle isikuandmeid töödeldakse temaga seotud süüdimõistvaid kohtuotsuseid internetis tasuta eest üldsusele kättesaadavaks tehes, taotleda kriminaalmenetluse alustamist au teotamise eest või nõuda au teotamise eest kahjuhüvitist?
3. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav või kui vastus teisele küsimusele on eitav: Kas tegevus, mis seisneb selles, et internetis tehakse tasuta eest üldsusele kättesaadavaks avalikud dokumendid, nimelt kriminaalkorras süüdimõistvad kohtuotsused, ilma neid dokumente töötlemata või redigeerimata, saab kujutada endast isikuandmete töötlemist isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 85 lõikes 2 silmas peetud eesmärkidel?